

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci

1. Z ústavných sťažností sťažovateľov a ich príloh vyplýva, že sťažovatelia sú v napadnutom konaní v procesnom postavení žalobcov a žalobou doručenou okresnému súdu 17. apríla 2009 sa domáhajú určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. V ústavnej sťažnosti sťažovatelia opisujú chronologický priebeh napadnutého konania, v ktorom zdôraznili, že okresný súd v napadnutom konaní uskutočnil niekoľko pojednávaní (posledné pojednávanie 18. januára 2016), avšak následne bol nečinný a ani po 12 rokoch od začatia súdneho sporu nedospel k meritórnemu rozhodnutiu.

2. Ústavná sťažnosť sťažovateľky [REDAKOVANÉ] bola uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 205/2021 z 26. augusta 2021 prijatá na ďalšie konanie. Ústavná sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ] bola uznesením ústavného súdu č. k. PLs. ÚS 9/2021 zo 17. marca 2021 spojená na spoločné konanie sp. zn. III. ÚS 205/2021. Ústavná sťažnosť sťažovateľky [REDAKOVANÉ] bola uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 134/2021 z 30. marca 2021 prijatá na ďalšie konanie a uznesením č. k. PLs. ÚS 25/2021 z 31. marca 2021 spojená na spoločné konanie sp. zn. III. ÚS 205/2021. Ústavná sťažnosť sťažovateľky [REDAKOVANÉ] bola uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 160/2021 zo 16. marca 2021 prijatá na ďalšie konanie a uznesením č. k. PLs. ÚS 20/2021 z 24. marca 2021 spojená na spoločné konanie sp. zn. III. ÚS 205/2021. Ústavné sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 154/2021 z 18. marca 2021 prijal na ďalšie konanie a uznesením č. k. PLs. ÚS 22/2021 z 24. marca 2021 spojil na spoločné konanie sp. zn. III. ÚS 205/2021. Ústavná sťažnosť sťažovateľky [REDAKOVANÉ] bola uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 205/2021 z 9. marca 2021 prijatá na ďalšie konanie a uznesením č. k. PLs. 22/2021 z 24. marca 2021 spojená na spoločné konanie sp. zn. III. ÚS 205/2021. Ústavná sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ] bola uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 390/2021 z 29. septembra 2021 prijatá na ďalšie konanie a uznesením ústavného súdu č. k. PLs. ÚS 64/2021 z 27. októbra 2021 spojená rovnako na ďalšie konanie sp. zn. III. ÚS 205/2021.

II.

Argumentácia sťažovateľov

3. V podstatnej časti ústavných sťažností sťažovatelia koncentrujú argumentáciu na celkovú dĺžku trvania sporu (12 rokov), v ktorom dosiaľ nebolo vydané meritórne rozhodnutie. Keďže podľa ich názoru predmetná vec nevykazuje právnu či skutkovú náročnosť odôvodňujúcu tak dlhé trvanie súdneho sporu, zodpovednosť za vznik zbytočných prietahov v napadnutom konaní je možné pričítať jedine okresnému súdu, ktorý vo veci uskutočnil posledné pojednávanie 18. januára 2016 (teda viac ako pred piatimi rokmi), pričom termín určený na vyhlásenie rozsudku 8. februára 2016 zrušil. Následne okresný súd vo veci vydal dve vecne nesprávne procesné uznesenia č. k. 19 C 68/2009-682 z 30. júna 2017 vydané vyšším súdnym úradníkom a č. k. 19C/68/2009-707 z 11. októbra 2018, ktoré bolo zrušené uznesením odvolacieho súdu č. k. 12Co/15/2019-744 z 21. júna 2019, čo sťažovatelia hodnotia ako neefektívny postup súdu

majúci za následok vznik nedôvodných prietáhov. Sťažovatelia okrem svojho veku a majetkových pomerov ďalej poukazujú na význam sporu, keďže sa cítia byť vlastníkmí nehnuteľností, resp. ideálnych spoluvlastníckych podielov k nim, no márne sa z viny súdu domáhajú ochrany svojich vlastníckych práv.

4. Sťažovatelia navrhli deklarovat' porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Navrhli tiež priznať primerané finančné zadost'učinenie každému po 15 000 eur a náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo vyjadrení (Spr 397/21) priznal, že v napadnutom konaní nebolo doteraz meritórne rozhodnuté. Počas trvania súdneho sporu došlo viackrát k zmene zákonného sudcu, keď pôvodne vo veci konajúcej sudkyňi funkcia zanikla, následne bola vec pridelená od 4. júna 2018 do 31. januára 2021 sudcovi, ktorého stanovisko k veci je súčasťou predloženého vyjadrenia, a naposledy bol súdny spis prerozdelený 3. marca 2021. Z chronologického prehľadu procesných úkonov je však podľa názoru okresného súdu zrejmé, že okresný súd vo veci konal priebežne a úkony realizoval v primeraných časových intervaloch. Nesúhlasil s tvrdenou neefektívnosťou rozhodnutia okresného súdu č. k. 19C/68/2009-707 z 11. októbra 2018 aj napriek tomu, že bolo zrušené súdom vyššieho stupňa, keďže je potrebné prihliadať na konkrétne okolnosti a obsah daného rozhodnutia. Odôvodnenie dotknutého uznesenia obsahovalo právne úvahy vedúce k záverom obsiahnutým vo výroku uznesenia a odkaz na judikatúru. Pri akceptovaní optiky sťažovateľov by vzniklo riziko posudzovania každého rozhodnutia súdu, ktoré bolo neskôr zrušené/zmenené rozhodnutím súdu vyššieho stupňa ako prietáh v konaní, čo by mohlo byť chápané ako neprípustné zasahovanie do nezávislosti súdu.

6. Okresný súd nesúhlasil ani s tvrdením sťažovateľov o právnej a skutkovej nenáročnosti napadnutého konania, keďže predmetom sporu je riešenie otázky duplicitného vlastníctva. Dokazovanie a aplikovateľné právne predpisy siahajú až do roku 1950. Zložitost' veci potvrdzuje obsiahlost' súdneho spisu, ktorý má takmer 800 listov, ako aj skutočnosť, že žalobcovia podali návrh na zmenu petitu žaloby po 10 rokoch vedenia sporu. Je zrejmé, že napadnuté konanie celkovo trvá dlhšie, ako by mohlo, no okresný súd vo veci primerane konal a mal objektívne záujem vec rozhodnúť, čo bolo v tom-ktorom čase zmarené z dôvodov nie na strane konajúceho zákonného sudcu.

7. K veci sa vyjadril aj zákonný sudca, ktorý vo veci konal v období od 4. júna 2018 do 31. januára 2021. Uviedol, že po pridelení veci a naštudovaní spisu si bol vedomý, že posledné pojednávanie sa uskutočnilo 18. januára 2016, avšak v ďalšom priebehu konania došlo k niekoľkým úmrtiam účastníkov na strane žalobcov, pričom bolo vždy potrebné rozhodnúť uznesením o pokračovaní s ich právnymi nástupcami – dedičmi. Rozhodovanie bolo často podmienené zisťovaním okruhu dedičov, čo odôvodňuje dlhšie časové intervaly medzi jednotlivými

rozhodnutiami. Vec sa nachádzala v štádiu prípravy meritórneho rozhodnutia a termín verejného vyhlásenia rozsudku bol určený na 25. september 2020. Žalobcovia však 21. septembra 2020 doručili súdu návrh na zmenu žaloby, o ktorom bolo potrebné rozhodnúť, a preto termín vyhlásenia rozsudku vzhľadom na rozsiahlosť spisu a zložitosť veci musel byť zrušený. Po pridelení nového sudcu na dočasný výkon funkcie sudcu na Krajský súd v Nitre (od 1. februára 2021) bol súdny spis opätovne pridelený ďalšej sudkyni, ktorá by mala po naštudovaní veci v najbližšej dobe nariadiť termín vyhlásenia rozsudku.

8. Okresný súd tvrdí, že z prehľadu úkonov priet'ahy v konaní nevznikli a ani s'ťažovatelia ich nešpecifikujú. Poukázal na celkovú dĺžku konania, pričom zákon nijako neurčuje dĺžku konania a táto je veľa krát rozdielna a závisí od množstva faktorov.

9. V súvislosti s uplatnenými nárokmi s'ťažovateľov na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia okresný súd uviedol, že tento nepovažuje za dôvodný a pri posúdení jeho opodstatnenosti a výšky je nutné zohľadniť aj správanie účastníkov konania, na strane ktorých boli viackrát dôvody na zrušenie riadne nariadených pojednávanií. Okresný súd osobitne upriamil pozornosť na úkon samotných žalobcov krátko pred termínom vyhlásenia rozhodnutia (návrh na zmenu žaloby doručený súdu 21. septembra 2020), ktorý prispel k tomu, že vo veci nebolo dosiaľ rozhodnuté. Je potrebné zohľadniť aj podstatu ústavných s'ťažností, ktoré sa zakladajú na zrušenom uznesení okresného súdu odvolacím súdom a len všeobecne uvádzanej dĺžke konania, bez konkrétnych priet'ahov na strane súdu, čo ani v zmysle rozhodovacej praxe ústavného súdu nezakladá nárok na s'ťažovateľmi navrhovanú sumu finančného zadosťučinenia.

10. Okresný súd označil za nevhodný postup, aby každý žalobca oddelene podával ústavnú s'ťažnosť a bol zastúpený rovnakým právnym zástupcom, čo zbytočne zvyšuje trovy konania, na čo by mal ústavný súd pri ich prípadnom priznaní prihliadať.

III.2. Replika s'ťažovateľov:

11. S'ťažovatelia vo svojej replike označili skutočnosti uvádzané okresným súdom za účelové, motivované snahou zbaviť sa zodpovednosti za spôsobené priet'ahy. Podľa ich názoru okresný súd vo veci nevykonával úkony v primeraných intervaloch, čo potvrdzuje aj to, že posledné pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 18. januára 2016. Osobitne vytkli, že zákonný sudca rozhodol o odvolaní s'ťažovateľov proti uzneseniu č. k. 19/68/2009-682 z 30. júna 2017 vydaným vyšším súdnym úradníkom po viac ako roku od podaného odvolania. O návrhu s'ťažovateľov na zmenu žaloby podľa § 139 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) doručenom okresnému súdu 21. septembra 2020 bolo rozhodnuté uznesením č. k. 19C/68/2009-791 z 28. januára 2021, teda po viac ako 4 mesiacoch od podania uvedeného návrhu.

12. S'ťažovatelia zotrvali na svojom názore, že značná časť úkonov súdu bola vykonávaná neefektívne, ako napríklad výzva adresovaná právnemu zástupcovi z 29. mája 2020 na predloženie originálu plnej moci právnych nástupcov pôvodnej žalobkyne, pričom uvedené bolo súdu zaslané už 3. mája 2017. O neefektívite svedčí aj to, že okresný súd stále nerozhodol o pokračovaní v konaní s ostatnými dedičmi po zomrelej žalobkyne a vydal dve nesprávne uznesenia (č. k. 19C/68/2009-682 z 30. júna 2017 a č. k. 19C/68/2009-707 z 11. októbra 2018).

13. Žaloba o určenie vlastníckeho práva je podaná v dôsledku duplicitného vlastníctva nehnuteľnosti a ani početnosť listov súdneho spisu nie je podľa sťažovateľov kritériom na určenie zložitosti sporu. Zložitosť veci už vôbec nedokazuje zmena petitu po 10 rokoch vedenia konania, keďže k tejto zmene došlo len v dôsledku zmeny okruhu žalobcov z dôvodu úmrtia pôvodného žalobcu, ktorý sa z dôvodu neadekvátnej dĺžky viac ako 12 rokov trvajúceho konania nedočkal rozhodnutia sporu. Podľa sťažovateľov argumentácia okresného súdu, že dokazovanie v danej veci a aplikovateľné právne predpisy siahajú do obdobia 50. rokov minulého storočia, neobstojí, keďže žalobcovia svoje vlastnícke právo odvíjajú od právneho titulu dedenia po svojich právnych predchodcoch, ktorí nadobudli predmetné nehnuteľnosti do svojho vlastníctva z titulu prídelu výmerom o vlastníctve pôdy č. 2319/48-16 z 30. apríla 1948.

14. V súvislosti s argumentáciou zákonného sudcu o úmrtí účastníkov na strane žalobcov sťažovatelia uviedli, že prvý zo žalobcov umrel [REDAKOVANÉ] teda viac ako 6 a pol roka po podaní žaloby. Zdlhávové rozhodovanie súdu dokazuje napríklad aj to, že o pokračovaní s dedičmi po žalobkyni v 1. rade zomrelej v [REDAKOVANÉ] právoplatne rozhodol až uznesením č. k. 19C/ 68/2009-750 z 15. októbra 2019, teda po viac ako 3 rokoch. O pokračovaní v konaní s dedičmi po žalobkyni v 8. rade súd do dnešného dňa správnym spôsobom nerozhodol (podľa uznesenia č. k. 19C/68/2009-682 z 30. júna 2017 v konaní pokračuje len s jedným dedičom poručiteľky a o pokračovaní s jej ďalšími dedičmi dosiaľ nebolo rozhodnuté). Žalobca v 3. rade zomrel v [REDAKOVANÉ], pričom je zrejmé, že smrť uvedeného žalobcu nijakým spôsobom neovplyvnila neúmernú dĺžku konania. Je neodôvodniteľné a ústavne neudržateľné, aby od pojednávania 18. januára 2016 konajúci súd rozhodoval len o procesných otázkach a ďalšie pojednávanie nariadil až na 25. september 2020 (obdobie 4 a trištvrte roka). Argumentácia zákonného sudcu v tom smere, že v dôsledku úmrtí niektorých zo žalobcov bolo potrebné rozhodnúť o pokračovaní s ich právnymi nástupcami a že rozhodovanie bolo často podmienené zistením okruhu dedičov, čo odôvodňuje dlhšie časové intervaly medzi jednotlivými rozhodnutiami, neobstojí, pretože právny zástupca sťažovateľa vždy súdu oznámil okruh dedičov – právnych nástupcov zomrelých žalobcov aj s doložením príslušných dokladov, ako napr. úmrtných a rodných listov, prípadne dedičského rozhodnutia, a preto ďalšie zisťovanie okruhu dedičov zo strany súdu nebolo potrebné, resp. nevyžadovalo čas navyše.

15. K argumentácii okresného súdu o správaní účastníkov sporu sťažovatelia okrem iného uviedli, že ani dôvodné žiadosti o odročenie pojednávania adresované súdu právnym zástupcom sťažovateľov nezapríčinili 12-ročnú dĺžku konania bez meritórneho rozhodnutia vo veci. Obdobne tak s ohľadom na celkovú dĺžku súdneho konania sa javí irelevantnou námietka okresného súdu vo vzťahu k návrhu žalobcov na zmenu žalobného petitu (21. septembra 2020) pred pojednávaním nariadeným na 25. september 2020, formulovaného žalobcami z dôvodu opatrnosti (obava z úmrtia ďalšieho zo žalobcov, pozn.), o ktorom mohol súd rozhodnúť priamo na pojednávaní, nie až o 4 mesiace neskôr.

16. K názoru okresného súdu o nehospodárnosti podania samostatnej ústavnej sťažnosti každým jednotlivým žalobcom (hoci zastúpených rovnakým právnym zástupcom) sťažovatelia uviedli, že je ústavným právom každej osoby domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a je právom každého občana, aby sa vzhľadom na svoje možnosti, na svoj momentálny stav (zdravotné, finančné, pracovné alebo rodinné faktory limitujúce ho napr. časovo) rozhodol, či a v ktorom časovom období využije svoje právo uplatniť svoje nároky

na súde vrátane jeho nárokov vzniknutých z titulu priet'ahov v konaní. Okresný súd vidí spomínanú nehospodárnosť sťažovateľov, avšak nevidí nehospodárnosť vo svojom vlastnom postupe, keď po dobu viac ako 12 rokov nedospel k vydaniu čo i len neprávoplatného rozhodnutia. Návrh okresného súdu, aby ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o trovách konania o ústavných sťažnostiach skutočnosť, že sťažovatelia využili svoje právo podať v rôznych časových obdobiach individuálne sťažnosti na priet'ahy v konaní, sa javí ako nedôvodný a krajne nespravodlivý.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

17. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote je založená na ich tvrdení, že k porušeniu týchto práv došlo nečinnosťou a nesústredenou (neefektívnou) činnosťou okresného súdu v konaní o určenie vlastníckeho práva.

18. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaného základného práva vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

19. Ústavný súd taktiež sústavne opakuje, že základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods.1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 povinnosť súdu a sudcu konať bez priet'ahov je výslovne zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

20. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

21. Ústavný súd, berúc do úvahy celkovú dĺžku napadnutého konania (12 rokov) a absenciu meritórneho rozhodnutia čo i len v prvej inštancii, konštatuje, že uvedené kritériá nepovažoval za významné podrobnejšie skúmať, pretože ani právne či skutkovo náročnejší spor, akým je napadnuté konanie, nesmie trvať v právnom štáte takúto dlhú dobu (I. ÚS 760/2016, IV. ÚS 21/2018) a platí, že oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 20. 5. 2010 vo veci Medvedskyi proti Ukrajine). V súlade s opakovanou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prietáhov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Dĺžka súdneho sporu v posudzovanom prípade celkom zjavne vykazuje neprimeranosť a z ústavnoprávneho hľadiska v žiadnom prípade nezodpovedá požiadavke dosiahnutia rozhodnutia v primeranej dobe.

22. V okolnostiach danej veci ústavný súd nepovažoval za potrebné bližšie rozpisovať ani jednotlivé uskutočnené pojednávania či iné úkony okresného súdu (v prevažnej časti procesného charakteru), avšak vzhľadom na obsah súdneho spisu, ako i protichodné tvrdenia okresného súdu a sťažovateľov v ich replike nemohol ponechať bez povšimnutia niektoré podstatné okolnosti.

23. Prvou okolnosťou je nepopierateľne skutková náročnosť súdneho sporu, v ktorom okresný súd od podania žaloby 17. apríla 2009 do 18. januára 2016 uskutočnil 22 pojednávanií, viaceré úkony dožiadania (kataster nehnuteľností, obec, štátny archív), ako aj znalecké dokazovanie. Druhou je správanie sťažovateľov, resp. ich právneho zástupcu, keď okresný súd musel pristúpiť k odročeniu až siedmich pojednávanií (naposledy nariadeného na 10. júl 2017) z dôvodov na strane právneho zástupcu sťažovateľov. V neposlednom rade sa ako účelové javí aj doručenie návrhu na zmenu žalobného petitu zo strany žalobcov štyri dni pred termínom verejného vyhlásenia rozsudku určený na 25. september 2020 (stranám sporu bol oznámený 14. augusta 2020), keď je zrejmé, že okresný súd smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu vo veci sa musel vysporiadať s návrhom žalobcov (zaslanie návrhu žalovanému a intervenientovi), čo si objektívne vyžiadalo určitý čas na rozhodnutie (uznesenie č. k. 19C/68/2009-791 z 28. januára 2021).

24. Okresnému súdu však treba predovšetkým vytknúť určitú mieru neefektívnosti v jeho postupe najmä po nevyhlásení rozsudku, t. j. od 8. februára 2016, a naďalej po postupnom umieraní žalobcov, počnúc vydaním procesného rozhodnutia č. k. 19 C 68/2009-707 z 11. októbra 2018 zrušeného odvolacím súdom. Preverení aktuálneho stavu napadnutého konania ústavný súd zistil, že okresný súd určil termín pojednávania a rozhodnutia na 28. október 2021, uvedená skutočnosť však vzhľadom na celkovú dĺžku trvania napadnutého konania nemohla závery ústavného súdu výraznejším spôsobom ovplyvniť.

25. Pokiaľ ide o „obranu“ okresného súdu, že k celkovej dĺžke napadnutého konania prispela aj niekoľkonásobná zmena zákonného sudcu, ústavný súd dáva do pozornosti, že aj keď predmetné tvrdenie vychádza z objektívneho stavu, na strane druhej opakovane pripomína, že skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce

zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020). Preto, aj keď prednesené tvrdenia okresného súdu nebolo možné úplne akceptovať (vzhľadom na poskytnutie ochrany uplatnených práv sťažovateľov, pozn.), *ipso facto* ústavný súd pripomína, že prednostne by malo byť v záujme Slovenskej republiky a zodpovedných orgánov verejnej moci, aby nepriaznivý stav výkonu súdnej moci reflektovali a svoju činnosť koncentrovali na prijatie opatrení, ktoré by vo svojom výsledku implikovali stav náležitého poskytnutia ochrany uplatneným právam, pretože v prípade nedostatku zákonných sudcov a iných zamestnancov súdu nie je možné reálne očakávať, že všeobecný súd (aj pri maximálne sústredenom úsilí, pozn.) zabezpečí taký priebeh konaní, v ktorých nebude dochádzať k zbytočným prietahom. Navyše, v právnom štáte nie je želateľný stav, aby nedostatočné personálne obsadenie orgánu súdnej moci viedlo k ďalšiemu porušeniu práv fyzických a právnických osôb, okrem už tých, ktorých ochrany sa v konaní pred všeobecným súdom domáhajú.

26. Ústavný súd tak uzatvára, že postupom okresného súdu v dôsledku jeho nečinnosti a nesústredenej činnosti v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.

Prikázanie vo veci konať

27. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákona o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

28. V kontexte citovaného zákonného ustanovenia dáva ústavný súd do pozornosti, že sťažovatelia v ústavných sťažnostiach i v replike síce uviedli rozsiahlu argumentáciu o „nečinnosti a fatálnom pochybení“ konajúceho súdu, v ich návrhu na rozhodnutie ale požiadavka na prikázanie vo veci konať bez zbytočných prietahov absentuje. Keďže sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uloženie tejto povinnosti nenavrhl, ústavný súd, súc viazaný rozsahom a dôvodmi ústavných sťažností vrátane sťažnostného petitu (§ 45 zákona o ústavnom súde), nemohol okresnému súdu prikázať, aby vo veci naďalej konal bez zbytočných prietahov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy.

VI.

Primerané finančné zadosťučinenie

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

30. Ústavný súd, prihliadajúc na požadovanú sumu sťažovateľov vo výške 15 000 eur odôvodnenú okolnosťami bližšie uvedenými v odôvodnení tohto nálezu, vychádzajúc zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, konštatovanú nečinnosť a neefektívnu činnosť okresného súdu, berúc do úvahy povahu vecí, význam sporu pre sťažovateľov, ich správanie, ako aj rozsah porušenia ich práv, nevidel dôvod na odklon od skoršieho nálezu č. k. I. ÚS 124/2021 z 26. októbra 2021 v obdobnej veci a priznal relatívnu satisfakciu v rovnakej výške 6 000 eur každému sťažovateľovi. Vo zvyšku požadovaného finančného zadost'učinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel.

VII. Trovy konania

31. Zistené porušenie základných práv sťažovateľov odôvodňuje, aby im krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nahradil trovy konania, ktoré im vznikli zastúpením advokátom. Ústavný súd konštatuje, že konanie pred ústavným súdom je odlišné od konaní pred všeobecnými súdmi. Ústavný súd ústavné sťažnosti sťažovateľov spojil na spoločné konanie z dôvodu hospodárnosti. Všetky okolnosti prejednávanych ústavných sťažností spojených na spoločné konanie nasvedčujú možnosti aj len jedného spoločného návrhu sťažovateľov už od začatia konania pred ústavným súdom. Ústavný súd, berúc zreteľ na nenárokovateľnosť náhrady trov konania, preto priznal náhradu trov konania v rozsahu korešpondujúcejmu náhrade za jeden prípad. Za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a repliky) prináleží náhrada trov v sume trikrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume trikrát po 10,87 eur a 20 % DPH. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 691,34 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. novembra 2021

Robert Šorl
predseda senátu